

RUMUZ: BENGİSU

HAYATA YUNUSÇA BAKMAK

Hakkın ve hakikatin zirvesinde, harlanmış bir döşekte yatar "Bizim Yunus". Üzerine örttüğü yorgan dikenlerle nakışlanmıştır. Dağların, taşların, ağaçların ve kuşların gönül dilini konuşur. Hayatla alışverişinde hep verici konumundadır, almayı hiç düşünmez. Hayatın mânâsını ve gayesini tefekkür eder durur. Dünyaya meyli yoktur bu Hakk ve hakikat dostunun. Dünyaya dava için gelmeyen, işi sev(g)i olandır. Gönüllere taht kurandır.

Bizi biz yapan ve vakti zamanında itilip kakılmış, hor görülmüş aziz Türkçemizin en büyük şairidir Yunus Emre. O kutlu eşiginde durduğu Türkçe, onunla yeni bir ivme ve hareket kazanmıştır. Yılkı atı muamelesi gören Türkçeyi dötrnala koşturandır o. Kirden, pastan birbirine karışmış bu soylu atın yelelerini gönül zemzemiyle yıkayıp şahadet parmaklarıyla tarayandır. Türkçenin ölü kuşlarını İbrahim misali diriltip kalp semalarında özgürlüğe uçurandır. Meyve vermez bir hâle döndürülen bu kadim dil ağacının kökünü uyandırıp, kurumuş dallarını yeşertip onlardan çeşit çeşit meyveler sarkıtandır. Salâsı okunan, adeta yıkanıp kefenlenen Türkçeye İsa'ca üfleyip onu yeniden diriltendir. Ölüme terk edilmiş yetim bir çocuğu andıran bu dili bir anne şefkatiyle emzirip besleyendir. Ecnebler ve onların yerli işbirlikçileri tarafından gözüne mil çekilmiş Türkçeyi, bir Köroğlu edasıyla kahramanca yeniden ayağa ve atağa kaldırandır. Mazlum bir Yusuf rolündeki bu dili, atıldığı kuyudan çekip kaldıran ve Yakup mesabesindeki bir milletin körelen gözlerini açandır.

Kadim yurdumuz Anadolu'nun gönül dilidir Yunus Emre. Milletinin nabzı onun nabzıyla birlikte atar. Aziz Türkçemizi aşk ve hikmet dili hâline getirerek ona hayat verendir. Onu uçurumun eşiginde çekip kurtarandır. Erenler yolundan giden, edep erkân bilendir.

Yunus, zaman denizinde kulaç atan mahir bir yüzücüdür. Köpüklerden sarayları vardır okyanuslarda. O, ölümün güvertesinde hayatı temaşa eder mütebessim gözlerle. Hep güzel düşünür ve güzeli görür. Gariplerin, yoksulların ve yetimlerin yanında ve yakınındadır.

Yunus bir çağlayandır. Sonsuzluğun kıyısında bir okyanustur. Suları, susuzlara âb-ı hayat olmuştur. Canlar canını bulunca hiç düşünmeden kovanını yağma edendir. Gönül bahçelerinin en nadide çiçeğidir. Göklerde uçan bir kartaldır. Bulutların taşıyamadığı sudur. Güllerin tenhasında bülbülce şakıyandır. İnsanlığa kardeştir. Dövene elsiz, sövene dilsizdir.

Yunus, zirvesine yaklaştıkça uzaklaştığımız hissine kapıldığımız bir dağ şahikasıdır. Zira o, buzdağının sadece görünen kısmıdır. Onun gerçek büyüklüğünü anlamak, kendisine

ancak gönül gözüyle ve basiret nazarlarıyla bakanlara nasip olur. O; Hoca Ahmed Yesevî'yle başlayan, Hacı Bektaş Veli'yle devam eden tasavvuf mektebinin şöhretli muallimlerindedir.

Anadolu toprağının gür sesidir Yunus. Onun o gür sesinde bütün bir milletin duygu ve düşünceleri cem olmuştur. O ki dillere ve gönüllere pelesenk edilmiştir adı. Yüzünde, merhamet esintisi olan gülücükler hiç eksik olmaz onun. Tebessümünün zekâtı bile aç gönülleri doyurmaya muktedirdir. Sekiz asır evvelinin merhamet iklimini taşır çağımıza.

Mehmet Kaplan'ın "Mukaddes Uçurum" olarak nitelediği Yunus Emre, aslında uçurumdaki insanlara el uzatandır, onları düştükleri bataklıktan çekip kurtarandır. Arafta kalanları Hakk'a, hakikate ve nihayetinde kurtuluşa çağırandır. Bu minvalde hak ve hakikat yolunda aydınlık yarınlara emin adımlarla yürümemizi sağlayandır. Zira Yunus sekiz asırdan beri yolunu kaybeden insanlığa yol gösterir, karanlıkta bocalayanlara ışık olur.

Bizim Yunus hiçlik kumaşından dokunan, bütün varları ihata eden rengârenk bir elbisedir. Bu elbisede her renge ve her rengin kırk tonuna rastlamak mümkündür.

Bir irfan gözesi olan Koca Yunus, ateşten heybesinde her dem yürekleri ferahlatan kar tanelerini taşıyabilendir. Mühürlenmiş kalplerin kilidini söz anahtarıyla açan bir çilingirdir. Bir çöl susuzluğunda çatlayan gönül dudağının bengisi hükmündeki katresidir.

Yunus, kâinat kitabını hakkıyla ve lâykıyla okuyabilendir. O, tükenmek bilmeyen bir hakikat membaıdır. Hacı Bektaş diyarının ılık nefesidir. Ortalığın ateşle kavrulduğu zamanlarda marifet ikliminden esen bir meltemdir. Bir mısrası dünya edebiyatına bedeldir.

Yunus Emre, ateş denizlerinde seyrü sefer eden mumdan bir gemi gibidir. O gemiyi eri(t)meden ateşlerin içinden geçirebilen ve menziline kavuşturandır. Çileyi bal eyleyen, belâlar karşısında şekva etmeyendir. İblisin iğvaları karşısında çelikten iradesini kuşanandır.

Gözlerden uzak, fakat gönüllere yakın, sade bir hayat yaşamayı yeğleyen, yalnızca Hakk'ı ve hakikati gözeten Yunus Emre, onlarca menkıbeyle halkın gözünde adeta efsaneleşmiştir. O Yunus ki bir buzdağı gibidir. Onun göremediğimiz yanı, görebildiğimizden çok daha büyüktür. Bizim Yunus söze ve öze sığmayacak kadar yücedir. Onun ufku ve tesiri bu toprakların sınırlarını aşacak kadar geniştir. Vahyin süzgecinden geçirdiği sözünün yankısı Azerbaycan'dan Özbekistan'a, Orta Asya'dan Balkanlara kadar ulaşmıştır.

Duygularını söz teknesinde yoğuran Yunus Emre; okundukça ve paylaşıldıkça çoğalan bir söz mühendisidir. Onun Divan'ı ve Risâletü'n-Nushiyye'si adeta bir gül bahçesini andırır. Bu has bahçede beyazından siyahına, mavisinden yeşiline, kırmızısından kahve renklisine, pembesinden ebrulisine kadar onlarca cennet kokulu iri gül karşılar bizi. O, bu güllerin mahir bahçıvanıdır. Günde belki bin kere muhabbet çeşmesinden sular nadide çiçeklerini.

Yunus Emre; yaşadığı çağa sığmayan, çağını aşır bugünlere gelebilen bir söz sihirbazıdır. Yurt tuttuğumuz muazzez toprakları sevgi ve muhabbet mayasıyla mayalayan bir alperendir. Gönül tezgâhında dokuduğu hikmetli söz kumaşını ruhumuza giydirendir.

Yunus'un mezarının kesin olarak bilinmemesi ve Anadolu'nun onlarca yerinde kendisine mezar (makam) tahsis edilmesi, içinden çıktığı millet tarafından ne kadar çok sevildiğinin ve sahiplenildiğinin en bariz göstergesidir. Yunus Emre'nin mezarı ne Eskişehir'de ne Karaman'da ne Bolu'da ne de Kırşehir'dedir. Onun kabri sevenlerinin gönlündedir. Yedi asrı aşkın bir zamandan beri gönüllerde yatmakta ve yaşamaktadır.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkılışı, Osmanlı'nın ise kuruluş yıllarında hayat sahnesine çıkan ve farkını fark ettiren Yunus Emre; Haçlı Seferleri ve Moğol istilasını gibi nefreti körükleyen hadiselerin yaşandığı bir dönemde bütün insanlığı sevgi ve hoşgörüye çağırarak, insanlık kitabında mazlumların ezilmediği, insanların insan olduğu için kıymet gördüğü yepyeni bir sayfa açmıştır. Bunu da "Yaratılanı hoş gör, yaratandan ötürü kelâm-ı kibarıyla özetlemiştir. Gönül ve idrâklerimizdeki yaraları sevgi merhemiyile iyileştirmiştir. Dünyanın ve insanlığın kaotik bir ortamdan çıkıp huzur ve sükûna kavuşmasını sağlamıştır.

Bizden biridir Yunus Emre. Her şeyiyle "Bizim Yunus"tur o. Geniş kitleler tarafından bu kadar çok sevilmesinin sebebi de bu olsa gerek. Bakmayın birilerinin onu hümanist diye dünyaya pazarlamaya kalk(ış)masına. Bizim Yunus, Batılı anlamda hümanist filan değildir.

"Benim dilim kuş dilidir, benim ilim dost ilidir,/Ben bülbülüm, dost gülümdür, bilin gülüm solmaz benim" diyen Yunus Emre umarsız sevdaları vuslata taşıyandır. O; nefretle savaşıyor, insanlığı aşka çağırandır. Sevgi ve muhabbeti en büyük sermaye olarak görür.

Yunus Emre, cüzdana değil vicdana kurulmuş gönül saatinin zembereğidir. İnsanlığın yürek atışlarını kendi yüreğinde duyandır. Mazlumların kirpiklerindeki nemi kendi kirpiğinde hissedip silendir. Üşüyen zamanı gönül yorganıyla örtendir. Mazlumların gözünden boşalan bir sağanaktır. Çürümüşlüğün ortasında her dem yeni ve taze kalabilir.

"Söz ola kese savaşı/Söz ola kestire başı/Söz ola ağulu aşır/Balıla yağ ede bir söz" diyen Yunus Emre, sadece yaşadığı çağın değil bütün zamanların sesi olmuştur. O, kelimeleri ayıklayıp az sözle çok şey söyleyen bir söz ustasıdır. O, sadelikte derinliği yakalayan bir kalem erbabıdır. İlhamını Kur'an'dan alan, ağızından ona muhalif hiçbir söz çıkmayandır.

Yunus Emre irfan ve ahlâk öğretene, bu kavramları bütün haşmetiyle içselleştirmemizi sağlayan mukaddes ve muazzez bir mekteptir. Yolu sevgi ve hoşgörüden geçen herkes Yunus Emre mektebinin talebeleridir. Bu mektebin sonu yoktur. İnsanoğlu doğumuyla birlikte bu sevgi mektebine kaydolar, ancak son nefesiyle birlikte buradan mezun olur.

Hissedilip de bir türlü ifade edilemeyenleri veciz bir üslûpla dile getirendir Yunus. Onun dualı dudaklarından dökülenlerin her biri inci ve güher kıymetindedir. Onun ruhu aşk boyasına boyanmıştır. Bu boya onun ahirette mümin ve muvahhit olduğunun nişanesidir.

Yunus Emre, Batılı anlamda insanı tanrılaştıran bir hümanist değildir. Onu bu şekilde sunanlar elmayı armut gösterme çabası içinde olanlar kadar mantık yoksunu hayalperestlerdir. O, bütün zamanları ve zeminleri kuşatan Muhammedî bir ahlâkın en büyük temsilcilerinden biridir. O, bu ahlâkın bütün çağlarda ihya edilmesi için canını ortaya koymuştur.

Yunus'un yaşadığı çağdaki ruh huzurunu ve kalp sükûnetini sağlamak için onu bugüne taşımak mecburiyetindeyiz. Yunus'u bugüne taşımanın ilk basamağı onu hakkıyla ve lâyıkiyle tanımaktan geçer. Bu da ancak onun maneviyat iklimine girmekle mümkün olur.

Yunus'un Allah'a duyduğu sevgi ve muhabbet çıkar odaklı değildir. O; cenneti çok sevdiği, cehennemden de çok korktuğu için Rabbine iltica etmiş, onu sevmiş değildir. Onun, insanları ürküten ve dehşete düşüren "sırat" diye bir takıntısı da yoktur. Hatta o, "Sırat kıldan incedir, kılıçtan keskincedir/Varıp anın üstüne, evler yapasım gelir." diyecek kadar rahattır.

Yunus Emre, Hakk'ın ve hakikatin özüne âşıktır. Dış etkenler bu aşkı ne azaltır ne de çoğaltır. O, kâinat kitabını ve Yaradan'ın dünyadaki halifesi konumundaki insanın cemalini okuyarak Rabbine derin bir aşkla bağlanmıştır. Gökteki yıldızlara, güneşe, ırmaklara, dağlara ve bin bir çeşit mahlûkata nazar etmesi bu aşkı beslemiş ve kavileştirmiştir. Varlık da yokluk da bu büyük sevgiyi olumlu veya olumsuz etkilemez. "Ne varlığa sevinirim, ne yokluğa yerinirim/Aşkın ile avunurum, bana seni gerek seni" mısraları bu aşkın serencamını özetlemektedir. O; bunu sözde değil özde söylemiş, hayatını buna tanık yapmıştır. Bu çerçevede "Cennet cennet dedikleri birkaç köşkle birkaç huri/İsteyene ver sen anı, bana seni gerek seni" dizeleri cenneti küçümsemek değil, Allah aşkının büyüklüğünü izah etmek içindir.

Yunus Emre Divanı bir denizdir; o denize gönül kaşığı daldıranlar ondan nasipleri kadarını alırlar. Fakat o denizden hiç kimse eli boş dönmez. O bir hikmet sofrasıdır. Bu sofraya ne kadar çok el uzanırsa sofranın bereketi o kadar artar, paylaşıldıkça bereketlenir. Dünya nimetleriyle bir türlü doymak bilmeyen gönüller, o sofrada abat olur. Pörsümeye yüz tutmuş izanlar ve idrâkler yeniden yeşerir ve filizlenir.

Anadolu'nun manevî mimarlarından biri olan Yunus Emre "Ben gelmedim davi için,/Benim işim sevi için./Dostun evi gönüllerdir/Gönüller yapmaya geldim." diyerek dünyaya geliş gayesini açık ve net bir biçimde ortaya koymuştur. O, zamanımızda maddenin kasvetiyle dolan kalpleri ihya ve imar eden bir gönül hekimidir.

Yunus'u yaşatmak; onun adını okullara, cadde ve sokaklara vermekle olmaz. Onun hayat felsefesini, başta kendimiz olmak üzere, bütün bir cemiyetin hayatına tatbik etmeliyiz.

Hayata onun gönül gözüyle bakmayı denemeliyiz. "Döğene elsiz gerek/Söğene dilsiz
gerek/Derviş gönülsüz gerek/Sen derviş olamazsın" mısralarını kendimize şiar edinmeliyiz.